

«Només allò que no cessa de fer mal romandrà en la memòria», La genealogia de la moral, Nietzsche, 1887.

«Buscar entre los documentos, entre lo que ha existido y ha adoptado máscaras diversas, para poder oír los problemas silenciosos», Imágenes que resisten, Soto Calderón, 2023.

L'arxiu, lluny de ser un simple espai d'emmagatzematge, és un mecanisme actiu que configura tant el record com l'oblit. Selecciona, titula, classifica i legitima; però alhora exclou i desterra allò que no considera digne de ser preservat. Aquest gest no és neutral: és un acte de poder que defineix els límits de la memòria col·lectiva i determina quines històries perduren i quines desapareixen.

Entre 1945 i 1974, en el context de la segona postguerra mundial, mentre Europa es modernitzava gràcies a una renovació demogràfica, Espanya continuava sent un dels països menys poblats d'Europa occidental. Davant d'aquesta situació, el règim franquista va desenvolupar una ideologia familiarista com a pilar fonamental del seu projecte social i polític. Amb una població envellida i una natalitat insuficient, les autoritats van promoure estrictes polítiques natalistes, exaltant la procreació com un deure patriòtic i cívic. La sexualitat va quedar reduïda als únics objectius de la família i la procreació. Les identitats dissidents —aquelles que escapaven de les normes de gènere o sexualitat hegemòniques— van ser estigmatitzades com a “antisocials”, “invertides” o “perilloses”, convertint-se en objecte d'una repressió sistemàtica i institucionalitzada.

Aquestes categoritzacions no van sorgir de manera espontània; es van gestar mitjançant poderosos mecanismes que es van imposar tant al cos social com als psiquismes individuals. Aquest procés es va estructurar a través d'un entramat d'institucions i discursos: la medicina i la psiquiatria van patologitzar les dissidències, les autoritats religioses els van conferir una dimensió moral condemnadora, el sistema jurídic les va penalitzar i la premsa les va presentar com a desviacions. Aquest dispositiu discursiu va establir les fronteres entre el món “normal” i el món de la “inversió”, consolidant una evidència social que legitimava l'ordre cisheterosexual. Aquesta configuració cultural, sorgida del passat, continua projectant la seva ombra sobre el present.

Un projecte d'El Catalejo
Comissariat: El Catalejo
Text full de sala: Vanessa Roca
Participants: Àngels Torregrossa, David Cano, Jordi Grisot, Laura Soro, Leopold Estapé, Sara Francesca Ramos, Santi Coscojuela, Sebas Martín.
Fotografies cedides per Enrique Serrano i Xavier Mestre (Manifestació 1977).

La reflexió filosòfica de Jacques Derrida ens ofereix un marc per analitzar l'arxiu com un vector per comprendre moments històrics i polítics específics. En aquest sentit, concebre l'arxiu com un agent fonamental en qualsevol institució, a partir de la seva similitud amb el funcionament de l'aparell psíquic i la construcció de la memòria, amplia el nostre horitzó per entendre com es formen els marcs de percepció i comprensió que incorporem com a naturals. Però, quin és el rendiment polític de la noció d'arxiu i com pot esdevenir una categoria rellevant per analitzar esdeveniments sociopolítics concrets?

L'arxiu no es pot concebre sense la tensió implicada pel poder, ja que anul·la històries potencials que queden atrapades en un “en potència”, privades de futur i impossibilitades d'actualització. Segons Derrida, l'arxiu sosté la memòria, com si fos l'arxiu qui en fes memòria. Però, si l'arxiu fa memòria, també haurem d'admetre que al mateix temps fa oblit. Així, qualsevol procés relacionat amb l'arxiu esdevé una pulsio entre memòries i oblits. Cada arxiu carrega amb una construcció i una absència, una ferida latent: és deutor de les petjades, els signes, les memòries i els desitjos descartats per la decisió d'arxivament. No existeix, ni pot existir, un arxiu total capaç d'abastar la infinita complexitat dels significats i les memòries. Sempre incomplet, l'arxiu ens interpel·la com un eco persistent entre el record i la pèrdua, convidant-nos a explorar els seus silencis i qüestionar les seves decisions.

‘Nosaltres no tenim por, nosaltres som: Una revisió de la memòria dissident’ es presenta com un exercici de revisió i reapropiació. A través de la reflexió sobre els mecanismes d'arxiu, el projecte obre la possibilitat de crear un contra-arxiu: un procés obert, fluctuant i viu. Aquesta instal·lació no només busca recuperar el passat del tardofranquisme i la transició democràtica (1960-1985), sinó també explorar com aquestes memòries oblidades poden resignificar el nostre present i projectar visions alternatives del futur. Així, l'arxiu no és una entitat estàtica, sinó un organisme en constant revisió, el significat del qual es redefineix contínuament, subjecte a nous moviments, reubicacions i superposicions. Aquest projecte convida a pensar l'arxiu com un dispositiu polític i una metàfora del procés psíquic: un espai on passat, present i futur es mesclen, creant un relat que mai és complet, però sempre en transformació.

1. Geoffroy Huard, 2014. *Los antisociales historia de la homosexualidad en Barcelona y París, 1945-1975*, p. 41.
2. Javier Agüero, 2023. *Jacques Derrida. Archivo y des-archivación una intención política*, p. 154.
3. *Ibid.*, p.159

Agraïments: Centre de Documentació de Ca la Dona, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Centre de Documentació Armand de Fluvià, Centre Cívic Can Basté, Fundació Enllaç, Centre LGTBI de Barcelona, Ràdio Rsk, Negra Mosca, Josep Maria Mesquida, Jordi Barceloneta, Rosa Maria Maristany, Fina Campàs, Rocío Rodríguez.

NOSALTRES NO TENIM POR, NOSALTRES SOM: REVISIÓ DE LA MEMÒRIA DISSIDENT

El catalejo
13 de desembre del 2024 — 13 de gener del 2025
Espai Jove Boca Nord

Amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI

1. LA PREMSA

Quatre impressions de documents de premsa espanyola (diferents mesures).

Ramón Boada murió estrangulado en manos de un taxista barcelonés, Por qué, 26 de maig de 1965.

Diez mujeres detenidas por escándalo, El noticiero universal, 15 de març de 1973.

Portada, *Tele/eXprés*, 27 de juny de 1977.

Una colaboración obligada, *La Vanguardia*, 3 d'agost de 1978.

2. LLEI EN QUATRE ACTES

Quatre impressions intervingudes i emmarcades de diferents lleis espanyoles (29,7 x 42 cm)

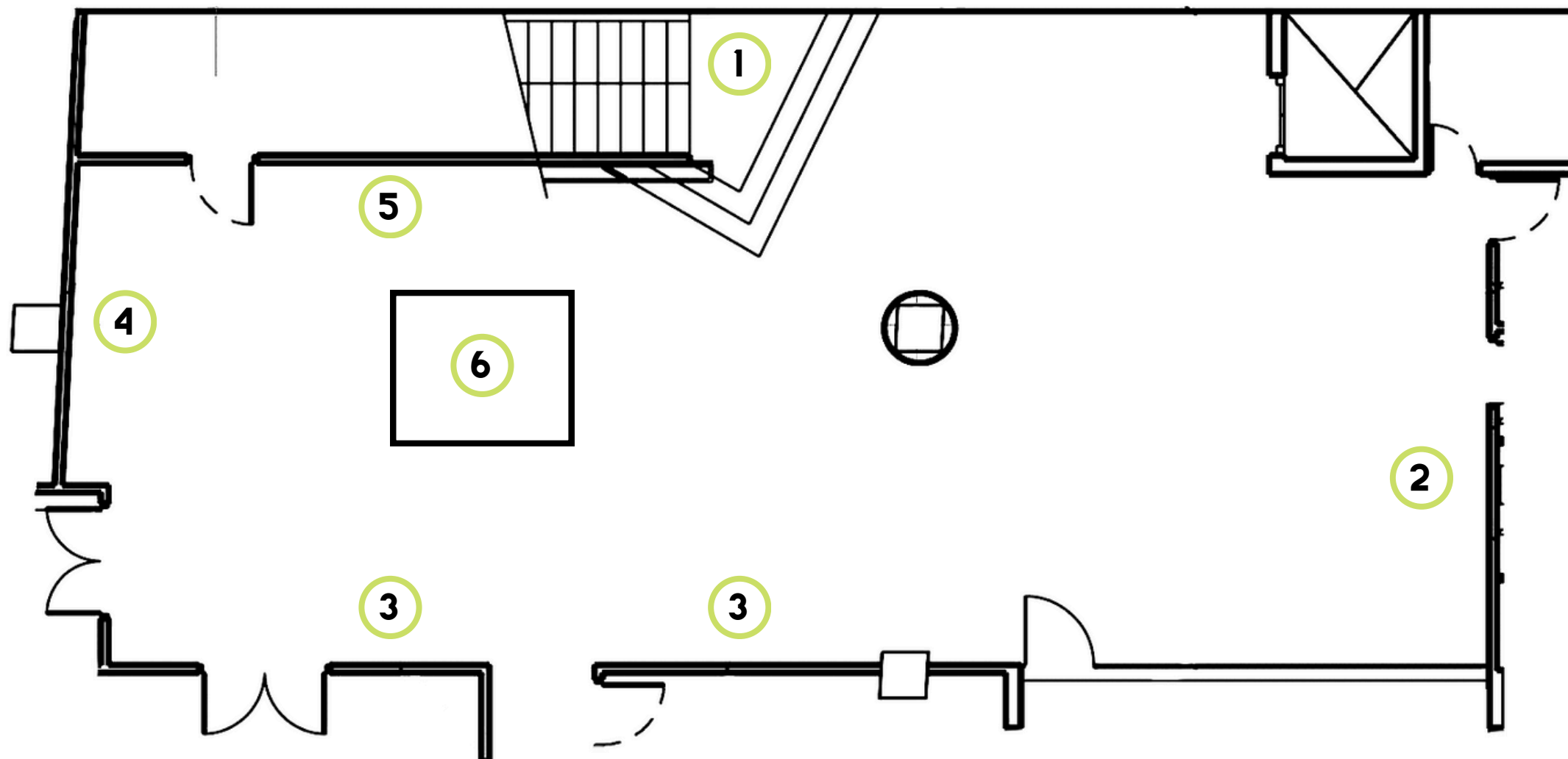
Ley relativa a vagos y maleantes. Publicada a: «Gaceta de Madrid» núm. 217, de 5 d'agost de 1933.

Ley de 15 de julio de 1954 por la que se modifican los artículos 2ª y 6ª de la Ley de Vagos y Maleantes, de 4 de agosto de 1933. Publicada a: «BOE» núm. 198, de 17 de juliol de 1954.

Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social. Publicada a: «BOE» núm. 187, de 6 d'agost de 1970.

*Ley 43/1974, de 28 de noviembre, sobre modificación de determinados artículos de la Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social***. Publicada a: «BOE» núm. 287, de 30 de novembre de 1974.

** D'aquesta llei es derogen certs preceptes el 1978 i de manera definitiva el 1995.

3. PRIMER ORGULL (1977)

Projecció d'imatges digitalitzades, so de testimonis participants, dos rotllos de paper (250 x 60 cm) amb converses transcrits de les trobades.

Seqüències d'imatges i testimonis sonors i escrits de diverses persones considerades "antisocials" pel règim franquista. Aquestes persones, de manera directa o indirecta, van viure el primer Orgull o la primera manifestació estatal LGTBIQ+, celebrada l'any 1977 a Barcelona i convocada pel Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC) per reclamar la derogació de la Llei de Perillositat Social.

4. LA "INVERSIÓ" I "L'AVERSIÓ"

Un article de recerca intervingut i emmarcat (29,7 x 42 cm), dues fotografies d'una agenda emmarcades (21 x 29,7 cm), dues fotografies b/n, un projector de diapositives, una entrevista i una carta intervingudes i emmarcades (29,7 x 42 cm).

La teoria de l'aprenentatge de l'homosexualitat, Revista de Psiquiatria i Psicologia Mèdica, Dr. Juan Masana (1967)

Agenda personal de Jordi (1968).

instal·lació que performa les "teràpies" electroconvulsives (o d'aversion) aplicades pel Dr. Juan Masana.

LA OTRA CONDICIÓN HUMANA, Entrevista al Dr. Juan Obiols, *Tele/eXprés*, 25 d'abril de 1972.

CARTA DE ANDRUIXA A MAIXA DESDE EL HOSPITAL PSIQUIÁTRICO (FRAGMENTOS), Butlletí Informatiu de l'Institut Lambda, gener i febrer de 1980.

5. ALLÒ QUE ENS QUEDA

Quatre fotografies emmarcades (27,5 x 20,5 cm), una vitrina i dos cavallets, dues notes escrites, un mirall i la revista Party.

Àngels (1978) + Nota escrita (2024).

Laura (1977) + Nota escrita (2024).

Incognito Guide (1972) comprada a França per Jordi + Cannes, 24 d'agost 1972.

Record de Sara: Bibiana Fernández (Bibi Andersen) entrevistada a l'Àngels Casas Show, TV3 (29 d'octubre de 1985).

6. EL MAPA DE BARCELONA (1960-1985)

Mapa de Barcelona intervingut sota estructura de fusta (120 x 120 cm) i llegenda del mapa sota estructura de fusta (21 x 29,7 cm).